

תפילה בציבור - חובה או מעלה בעלמא?

1) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ז עמוד ב - דף ח עמוד א

אמר ליה רבי יצחק לרב נחמן: מאי טעמא לא אתי מר לבי כנישתא לצלוויי? אמר ליה: לא יכילנא. אמר ליה: לכנפי למר עשרה וליצלי. אמר ליה: טריחא לי מלתא. - ולימא ליה מר לשלוחא דצבורא, בעידנא דמצלי צבורא ליתי ולודעיה למר. - אמר ליה: מאי כולי האי? אמר ליה: דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, מאי דכתיב ואני תפילתי לך ה' עת רצון - אימתי עת רצון - בשעה שהצבור מתפללין. רבי יוסי ברבי חנינא אמר, מהכא: כה אמר ה' בעת רצון עניתך. רבי אחא ברבי חנינא אמר, מהכא: הן אל כביר ולא ימאס, וכתוב: פדה בשלום נפשי מקרב - לי כי ברבים היו עמדי. תניא נמי הכי, רבי נתן אומר: מנין שאין הקדוש ברוך הוא מואס בתפלתן של רבים, שנאמר: הן אל כביר ולא ימאס, וכתוב: פדה בשלום נפשי מקרב - לי וגו'. אמר הקדוש ברוך הוא כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הצבור - מעלה אני עליו כאילו פדאני, לי ולבני, מבין אומות העולם.

אמר ריש לקיש: כל מי שיש לו בית הכנסת בעירו ואינו נכנס שם להתפלל - נקרא שכן רע, שנאמר: כה אמר ה' על כל שכני הרעים הנגעים בנחלה אשר הנחלתי את עמי את ישראל; ולא עוד אלא שגורם גלות לו ולבניו, שנאמר: הנני נתשם מעל אדמתם ואת בית יהודה אתוש מתוכם.

2) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מז עמוד ב

ואמר רבי יהושע בן לוי: תשעה ועבד מצטרפין. מיתבי: מעשה ברבי אליעזר שנכנס לבית הכנסת ולא מצא עשרה, ושחרר עבדו והשלימו לעשרה; שחרר אין, לא שחרר לא! - תרי אצטריכו, שחרר חד ונפיק בחד. והיכי עביד הכי? והאמר רב יהודה: כל המשחרר עבדו עובר בעשה, שנאמר: דלעלם בהם תעבדו! - לדבר מצוה שאני. - מצוה הבאה בעבירה היא! - מצוה דרבים שאני.

3) רש"י שם

מצוה דרבים - להוציא רבים ידי חובתם בקדושה.

4) תוספות שם

מצוה דרבים שאני - מכאן קשה לה"ג דפירש דמי שמת לו מת בי"ט האחרון דאבילות נוהג ולא אתי י"ט האחרון דרבנן ודחי אבילות דאורייתא דכתיב (עמוס ח) ואחריתה כיום מר דהכא חזינן דאתיא תפלה דרבנן ודחיא קרא דלעולם בהם תעבודו וכן משמע נמי בריש כתובות (דף ד.) גבי חתן נוהג ז' ימי המשתה ואח"כ נוהג ז' ימי אבילות ומדשבעת ימי המשתה מבטלין אבלות דאורייתא כל שכן יום טוב שני.

5) ויקרא פרשת בהר פרק כה פסוק מז

וְהִתְנַחֲלֶתֶם אִתָּם לְכַנִּיכָם אֲחֵרֵיכֶם לְרִשְׁתָּ אֲחֵזְזָה לְעֵלָם בְּהֵם תַּעֲבֹדוּ וּבְאֲחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאָחִיו לֹא תִרְדָּה בּוֹ בְּפָרֹךְ:

6) רא"ש מסכת ברכות פרק ז

תנו רבנן מעשה ברבי אליעזר שנכנס לבית הכנסת ולא מצא שם עשרה ושחרר עבדו והשלימו לעשרה והיכי עביד הכי והאמר רב יהודה כל המשחרר עבדו עובר בעשה שנאמר לעולם בהם תעבודו מצוה דרבים שאני דאלימ עשה דרבים דכתיב ונקדשתי בתוך בני ישראל דהיינו עשה דמקדשין את השם בעשרה ברבים ואפילו הוי מלתא דרבנן כגון לשמוע קדושה וברכו שלא מצינו לו עיקר מן התורה אפ"ה דחי עשה דיחיד דלא מסתבר לי דמיירי בעשרה

דאורייתא_ כגון לקרות פרשת זכור שהוא מן התורה דמשמע דבכל ענין איירי מכאן תשובה לבה"ג שכתב שאם נקבר לו לאדם מת ביו"ט האחרון של חג שהוא מדרבנן דאתי אבילות יום ראשון שהוא דאורייתא ודחי עשה דרבים שמחת הרגל דיו"ט האחרון דרבנן דהכא משמע דעשה דרבים דרבנן דחי עשה דלעולם בהם תעבודו ועוד לא מצינו אבילות יום ראשון דאורייתא דדווקא אנינות יום ראשון דאורייתא לענין אכילת קדשים ומעשר שני כדפרישית לעיל בסוף היה קורא.

(7) תלמוד בבלי מסכת פסחים דף מו עמוד א

אמר רבי אבהו אמר רבי שמעון בן לקיש: לגבל ולתפלה ולנטילת ידים - ארבעה מילין.

(8) רש"י שם

לגבל - המגבל עיסת אחרים בשכר, וכלי בעל הבית טמאים, עד ארבע מילין - הטריחוהו חכמים לילך למקוה לטבול כליו, וכן לתפלה, אם מהלך אדם בדרך ובא עת ללון ולהתפלל, אם יש בית הכנסת לפניו ברחוק ארבע מילין - הולך ומתפלל שם ולן שם, וכן לנטילת ידים לאכילה, אם עתיד למצוא מים לפניו בארבע מילין - הולך לשם ונוטל את ידיו.

(9) תוספות שם

ולתפלה - נראה כפירוש הקונטרס ולא כערוך דפירש לתפלה היינו לרחוץ ידיו להתפלל דהיכי דמי אי בעידנא דצלותא הא אמרינן בברכות (דף טו.) (אביי) לייט אמאן דמהדר אמיא בעידן צלותא דכתיב ארחץ בנקיון כפי ואי שלא בזמן תפלה מאי איריא ד' מילין אפי' טובא נמי.

(10) רמב"ן ויקרא פרשת אמור פרק כג פסוק ב

וטעם מקראי קדש - שיהיו ביום הזה כולם קרואים ונאספים לקדש אותו, כי מצוה היא על ישראל להקבץ בבית האלהים ביום מועד לקדש היום בפרהסיא בתפלה והלל לאל בכסות נקיה, ולעשות אותו יום משתה כמו שנאמר בקבלה (נחמיה ח') לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם.

(11) רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ח הלכה א

תפלת הציבור נשמעת תמיד ואפילו היו בהן חוטאים אין הקדוש ברוך הוא מואס בתפלתן של רבים, לפיכך צריך אדם לשתף עצמו עם הציבור, ולא יתפלל ביחיד כל זמן שיכול להתפלל עם הציבור, ולעולם ישכים אדם ויעריב לבית הכנסת שאין תפלתו נשמעת בכל עת אלא בבית הכנסת, וכל מי שיש לו בית הכנסת בעירו ואינו מתפלל בו עם הציבור נקרא שכן רע.

(12) הגהות מיימוניות הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ח הלכה א

ר"י נשאל על אחד שהדיר את חבירו מליכנס לביתו על דעת רבים ובית הכנסת בביתו אם יכול להתיר את נדרו לילך לבית הכנסת להתפלל אעפ"י שאין מניין בעיר אפילו עם המודר והשיב נ"ל כי דבר מצוה הוא ולא מיבעיא היכא דאיתא מניין לפרקים אלא אפילו לא היה מניין לפרקים מצוה הוא שישתפנו לתפלה ובית אלהים יהלכו ברגש כיון שכבר קבעו שם מקום לתפלתן ומתוך כך קובעים עצמן יותר לתפלה ומכוונים את לבן לאביהן שבשמים וקובעין יותר מקום לתפלתן מתוך שמתפללים במקום המיוחד להם להתפלל ויכול להתיר את נדרו כדי לילך לבית הכנסת להתפלל עם חבירו ותפלתו של אדם נשמעת בבית הכנסת יצחק ב"ר שמואל זלה"ה ע"כ.

13) שולחן ערוך אורח חיים סימן צ סעיף ט

ישתדל אדם להתפלל בבית הכנסת עם הצבור. ואם הוא אנוס שאינו יכול לבוא לבית הכנסת יכוין להתפלל בשעה שהצבור מתפללים (והוא הדין בני אדם הדרים בישובים ואין להם מנין מכל מקום יתפללו שחרית וערבית בזמן שהצבור מתפללים. סמ"ג). וכן אם נאנס ולא התפלל בשעה שהתפללו הצבור והוא מתפלל ביחיד אף על פי כן יתפלל בבית הכנסת.

14) משנה ברורה שם ס"ק כט

אנוס - היינו שתש כחו אף שאינו חולה. ואם הוא אנוס ממון שמחמת השתדלותו להתפלל עם הצבור יבוא לידי הפסד יכול להתפלל בביתו ביחיד או בבהכ"נ בלא צבור אבל משום מניעת ריוח לא ימנע מלהתפלל עם הצבור דחילוק יש בין מניעת ריוח לבין הפסד מכיסו וכ"כ בשם יעקב והעיד על הגאון מוה' זלמן מירל"ש אב"ד דק"ק האמבורג שפעם אחת הלך לבהכ"נ מעוטף בטלית ותפילין כדרכו ופגע בו אדם אחד שהיה לו למכור אבנים טובות ורצה שילך עמו לביתו והגאון השיב לו שימתין עד שיבוא מבהכ"נ ובתוך כך מכרן לאחר והאחר הרויח בהם כמה אלפים ר"ט ושמה הגאון שמחה גדולה שהשליך מנגד ממון רב עבור תפלת צבור [מגן גבורים] וכ"כ בספר אליהו רבא בשם תשובת ב"י דיש לקנוס האנשים שמונעים לילך לבהכ"נ משום שעוסקין בתורה או משום שמשחקין ממון. ולעשירים יש לקנוס יותר ובעל תורה אף שעוסק בלימוד מ"מ איכא חשדא וחילול השם כמש"כ סי"ח.

15) ערוך השולחן אורח חיים סימן צ סעיף כא

והטעם בזה דתפלה בצבור אף ע"פ שהיא דרבנן מצוה גדולה היא דלבד תפלה בצבור עוד יש בה קדושה וקדיש וברכו שהרי מותר לשחרר עבד כדי להתפלל בעשרה כמבואר ביו"ד סי' רס"ז אך זהו באדם שאינו עוסק בתורה בקביעות רק שקובע עתים לתורה אבל ת"ח הלומד תמיד ת"ת גדולה מכל המצות ואם יהיה לו עי"ז ביטול הרבה מתורה יתפלל ביחידות ויעסוק בתורה ומ"מ לא ירגיל הת"ח עצמו בכך מפני עמי הארץ שלא תקבל בעיניהם ענין תפלה בצבור ולכן אין לת"ח לעסוק בתורה בשעה שהצבור אומרים סליחות ותחנונים ות"ח שיכול לאסוף לביתו עשרה להתפלל בצבור מוטב שיעשה כן מליך לבהכ"נ כשיהיה לו עי"ז ביטול תורה קצת אבל ביחידות לא יתפלל בעיר אף שיתבטל קצת עי"ז דאם יעשה כן יהיה גורם להחליש מצוה זו בעיני הבריות.

16) שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ב סימן כז

אם ת"ח רשאי להתפלל ביחידות באשר שרוצה ללמוד בזמן מאוחר בלילה ויקשה לפניו לקום להתפלל בצבור תענית י"ז בתמוז יהפכהו השי"ת לששון ולשמחה תשכ"ג. מע"כ ידי הנכבד מהר"ר אליעזר דוד הירש שליט"א. הנה להתפלל בעשרה הוא חיוב מצוה על האדם ולא רק הדור ומעלה בעלמא דהא לפרש"י פסחים דף מ"ו וחולין דף קכ"ב מחוייב לילך עד ד' מילין כשהוא לפניו בהולך בדרך אף שטוב לפניו יותר ללון כאן, וגם מחוייב לחזור לאחוריו עד מיל ונפסק כן בש"ע סימן צ' סעיף ט"ז, ומזה מובן שעד מיל מחוייב לילך אף כשהוא בביתו ומפורש כן בערוך השולחן סעיף כ' ובמ"ב ס"ק נ"ב. ובעצם היה מסתבר כשהוא בביתו לחייבו גם יותר ממיל דבדרך הקלו שלא לחזור לאחוריו יותר ממיל מפני הצורך שיש לו לבא למקום שהולך לשם, וגם שהוא רק עראי, אבל כשהוא בביתו אין טעם להקל לו ובפרט שהוא לבטל בקביעות. אך לא ידוע איזה שיעור דאין למילף מד' מילין דהולך בדרך לפניו שצריך לילך לשם גם מצד דרכו ואין לו טרחא, רק זה שהיה יותר רוצה ללון בכאן אבל מביתו שהוא לטרוח בשביל תפלה בצבור אולי אינו מחוייב לטרוח בהליכה דד' מילין, ולכן אולי משום שלא הוזכר שיעור ליושב בביתו אין להחמיר ביותר ממיל שמצינו שיעור זה בהולך בדרך לחזור לאחוריו כדסובר בעה"ש ובמ"ב. עכ"פ כיון שחזינן שצריך לטרוח הרבה מוכרחין לומר שהוא חיוב מצוה על האדם להתפלל בעשרה, ומה שלא חייבו אף לטרוח טובא הוא משום דאף במ"ע דאורייתא איכא שיעורים שלא כבאיסורים שבכל אופן אסור דלא נחשב אונס לא בהוצאת ממון ולא בטירחא להתיר האיסורין, דהא כשצריך להוציא הרבה ממון הוא אונס לפוטרו מהעשה, לכן גם טירחא היה שייך להחשיב אונס אך הוא אונס קטן לגבי מצות הרבה אף באלו שהן רק מדרכנן, ולכן במצוה זו דהצריכו להתפלל בצבור הקלו להחשיב זה לאונס כשהוא הלך יותר ממיל. והטעם אולי מכיון שעושה עכ"פ מעשה מצוה

דתפלה באותה שעה הקלו לפוטרו ממצוה זו דבצבור דוקא אף באונס קטן זה דטירחא, ול"ד לשאר מצוה אף דרבנן שלא יעשה כלום בענין המצוה כשיתעצל שלכן החמירו שלא יתחשב לאונס אלא הוצאת ממון בסך גדול ולא טירחא אף גדולה, אבל בתפלה שעושה עכ"פ מצוה דתפלה הקלו עליו במתעצל בשביל טירחא גדולה דהליכה יותר ממיל שלא יצטרך לילך לקיים גם תפלה בצבור. ואין לדייק מלשון ישתדל אדם להתפלל בביהכ"נ עם הצבור שבסעיף ט' /סי' צ' /לומר שהוא רק מעלה בעלמא, דגם על חיוב שייך לשון זה, דהוא מכיון שטירחא מרובה כהליכה יותר ממיל פטור, הרי יש לדמות גם שאר טירחות שמזדמן לאדם לומר שהוא כטירחא דיותר ממיל, אבל כיון דיצטרך בעצמו לדון זה שיש דבר שהוא טירחא לזה ולא לזה, לכן אמר לשון ישתדל אדם דהכוונה הוא שלא יקל לדמות כל טירחא לטירחא דיותר ממיל אלא יחמיר בהרבה פעמים שלא יהיה לו ברור שהוא טירחא גדולה דצריך שידון בכובד ראש על זה. ואף שבגמ' ברכות דף ח' איתא שהוא משום דבצבור נשמע ומתקבל התפלה וכן הוא ברמב"ם רפ"ח מתפלה, מסתבר שזה עצמו עושה החיוב דאם לא היה אפשריות לתפלתו של האדם להתקבל אפשר שלא היתה תפלה כלל ולא היה יוצא ידי מצות תפלה, ורק מכיון שכל תפלה אפשר שתתקבל יוצא אדם במצות תפלה משום שאף אדם שלא זהיר במצות אפשר שיש לו זכות שתתקבל תפלתו לרצון בזכות אבותיו וגם בזכות האמונה בהשם ית' וקיומו מצות תפלה עתה. וראיה לזה משיטת הר"י בתוס' /ברכות/ דף כ"ב דלרבא שבנמצא צואה במקום שהיה צריך להסתפק שמא יש שם צואה הואיל וחטא תפלתו תועבה דצריך לחזור ולהתפלל משום דהואיל וחטא בתפלה זו שלכן היא תועבה ולא תתקבל בודאי מחמת החטא שבתפלתו גופה הוא כלא התפלל כלל וכן איפסק בש"ע סימן ע"ו סעיף ח' ובסימן פ"א סעיף ב' להר"י יונה ואף ל"ק דבש"ע שמשמע דאינו חוזר איתא במג"א סק"ד שהוא מחמת דכיון שלא היה בתוך ד' אמות שלו לא אמרינן דהו"ל לבדוק, והוא משום דסובר דכמלא עיניו הוא רק מלא יראה וכל שלא ראה ליכא איסור תורה אלא רק מדרבנן ולא הטריחוהו לבדוק כדפי' הפמ"ג באשל אברהם שם, אבל גם הוא מודה דבתוך ד' אמות כשלא בדק והיתה שם צואה שצריך לחזור ולהתפלל, וכן פסק בר"ס צ"ב בנצרך לנקביו דתפלתו תועבה שצריך לחזור ולהתפלל, והוא מצד החטא לא מצד הצואה שנמצא שם דאם מצד הצואה היה לן להצריכו לחזור ולהתפלל אף בנמצא במקום שלא היה צריך לבדוק וכן אף אם באמצע תפלתו נתעורר לו תאוה לנקביו אלמא דהוא רק משום החטא דבשביל זה שהתפלל בחטא הוא ודאי שלא תתקבל תפלה זו ותפלה כשליכא אפשריות להתקבל אינה תפלה כלל. ולכן כיון שבצבור נשמעת תמיד ותפלת יחיד אף של אדם גדול וצדיק אינו ברור שתתקבל יש חיוב על כל אדם שיתפלל בצבור והוי טעם זה שתפלת הצבור נשמעת יותר עצם הדין ממילא. עכ"פ תפלה בצבור הוא חיוב וא"כ אין שייך לחלק בין ת"ח לסתם אדם אם אינו כרשב"י וחבריו שרשאים לבטל גם עיקר תפלה שדין זה ליכא לת"ח שבזמננו. ומש"כ הרמ"א בסעיף י"ח דאפילו בלא עשרה עדיף להתפלל בביהמ"ד הקבוע לו, הוא משום מעלת היכא דגרסי שהוא לשיטת התוס' /ברכות/ דף ל' אף ביחידות עדיף מבצבור, ומש"כ שדוקא בתורתו אומנתו בארתי בספרי אגרות משה על או"ח סימן ל"א שהוא הכרעת הרמ"א עצמו לסמוך על הי"א במי שתורתו אומנתו אף בזמננו אף שלפטור מתפלה ליכא דין תורתו אומנתו עיי"ש שהם דברים מוכרחין. וא"כ הוא רק כשהצבור מתפללין בביהכ"נ ולא בביהמ"ד במקום שגרסי שאז מדינא א"צ הת"ח לילך לביהכ"נ להתפלל בצבור ואדרבה עוד עדיף לו להתפלל בביהמ"ד, וגם בזה מסיק הרמ"א שלא ירגיל עצמו לעשות כן כדי שלא ילמדו ממנו ע"ה ויתבטלו מביהכ"נ, אבל כשגם הצבור מתפללין בביהמ"ד מקום דגרסי ליכא שום היתר לת"ח אף לפעם אחד להתפלל ביחידי, אף שהוא משום שבשביל למודו טוב לו יותר להתפלל ביחידי כיון שבזמננו ליכא דין תורתו אומנתו ליפטר מתפלה ליכא גם ליפטר מתפלה בצבור כשליכא טעם דמקום דגרסי כגון בעובדא זו שהוא בשייבה דליקוואוד דבני השייבה מתפללים בצבור בהשייבה דהוא מקום דגרסי ליכא היתר לשום ת"ח להתפלל ביחידי אף שגם הוא יתפלל במקום דגרסי, וכ"ש כשהוא לא יוכל להתפלל במקום דגרסי שהוא בהשייבה אלא בביתו שודאי ליכא היתר. אך אולי לפי' השני שכתבתי שם שר' יונה אליבא דהרמב"ם מתיר בתורתו אומנתו דזמננו שלא להתבטל מלמוד תורה בשביל תפלה בצבור מכיון שמצינו דלמי שתורתם אומנותם כרשב"י וחבריו היו פטורין גם מתפלה עצמה, יש קצת לומר דאף בליכא חשיבות היכא דגרסי נמי אם יש לו בטול יהיה פטור מלהתפלל בצבור. אבל האמת שרק באיכא מעלת דמקום דגרסי פוטר בשביל בטול תורה, דהא מפורש בגמ' ע"ז טעם דאין לו להקב"ה אלא ד' אמות של הלכה בלבד, אך שסובר דבשביל זה לבד עדיף תפלה בצבור אף שהוא בביהכ"נ ורק בצרוף בטול תורה סובר ר' יונה שיודה הרמב"ם שרשאי להתפלל ביחידות, ולכן

בעובדא זו שגם הצבור מתפללין בביהמ"ד דגרסי גם לפירוש זה ליכא היתר להתפלל ביחידי אף בשביל בטול תורה. ובעצם איני רואה שיש כאן בטול תורה דיכול לסדר סדר למודו באופן שלא יתבטל מתפלה בצבור דלעומת שעשה סדרו ללמד בזמן מאוחר בלילה, הרי יכול לסדר שילמוד אותו הזמן ביום בשעה שמבטל עתה ביום בשביל זה, ולא יצטרך לבטל תפלה בצבור וכל המצות המסתעפים מזה לשמוע קדיש וקדושה וברכו ועניית הרבה אמנים שלא יוכל לקיים המתפלל ביחידי. ידידו מוקירו, משה פיינשטיין.

17) שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ג סימן ז

באחד שמכוין יותר ביחידות מה עדיף ה' אייר תשכ"ד. מע"כ ידידי מר דוד וואקסמאן שליט"א.

בדבר אחד שמרגיש שכשמתפלל ביחידות מכוין את לבו יותר לשמים מבשעה שמתפלל עם הצבור איך יעשה, אם תפלה בצבור עדיף או ביותר כוונה עדיף, הנכון לע"ד דאם כוונה המוכרחת לצאת יש לו גם כשמתפלל בצבור יותר טוב שיתפלל עם הצבור אף שיחסר לו כוונה הרצויה ביותר, דתפלת צבור הוא חיוב להשתדל בזה וצריך לילך עד מיל להתפלל בעשרה כדאיתא /באו"ח/ בס"מ צ' סעיף ט"ז. ועיין בספרי אגרות משה או"ח חלק שני סימן כ"ז שהארכתי להוכיח שהוא חיוב ממש, ואף שנאמר לשון ישתדל שלכאורה משמעו שהוא רק מעלה וחשיבות, ונתתי טעם על לשון זה אף שהוא חיוב, וגם בארתי שזה שביחיד לא מובטח שתתקבל תפלתו עושה זה החיוב, משום דתפלה שידוע שלא תתקבל אינו יוצא בה מצות תפלה, ולכן כיון שבצבור נשמעת תמיד ותפלת יחיד אף של אדם גדול וצדיק אינו ברור שתתקבל יש חיוב להתפלל בצבור כדי שיקיים מצות תפלה בצבור. ונמצא לפ"ז שתפלה בצבור עדיף מיתרון כוונה על החיוב כיון שתפלה בצבור הוא חיוב בעיקר מצות תפלה ויתרון כוונה על החיוב הוא רק מחמת חשיבות ומעלה. ובפרט שאין הדבר ברור שיכוין יותר, דהא בזמננו ליכא מי שיכול לומר שהוא מכוין כראוי כדאיתא בתוספות ברכות דף י"ז ואיפסק כן בש"ע סימן ע' סעיף ג' שודאי אין יכול בשביל כוונה הנדמה לו שמכוין לדחות החיוב להתפלל בצבור. וגם לבד זה הא איתא ברמ"א /או"ח/ סימן צ' סעיף י"ח שאף שפסק דבביהמ"ד קבוע עדיף להתפלל אפילו בלא עשרה, מ"מ לא ירגיל עצמו לעשות כן וכ"ש בנידון זה.